

Resim: Ebuzer ÖZKAN Tezhipçi: Ayten AKSU

İHRAMCIZÂDE HAZRETLERİNE YAZILAN ŞİİRLER

Siir, hayattır... Bazen olur, bir beyit, bir dörtlük, can verir hastalara. Bahar mevsiminde müjdelere getiren, bereketler yağdıran, nisan yağmurlarının toprağa verdiği hayat gibi samimi duygularla kaleme alınan şiirler de hayat bahşeder ölü kalplere.

Asırlardır İslâm coğrafyasında, Anadolu'da Mevlâna'nın *Mesnevî'si*, Yunus Emre'nin *Dîvân'ı*, Ahmet Yesevî'nin *Dîvân-ı Hikmet'i*,

Niyazi Mısırî'nin eserleri, *Muhammediye*, *Ahmediye*, *Battalnâme* başta olmak üzere daha adını sayamadığımız eserler okunup, hatta ezberlenip dilden dile anlatılıp aktarılmıştır. Bizim insanımız bu eserlerdeki şiirleri ve güzel sözlerin ninni gibi söylenmesiyle beşiklerde uyumuş; bu öğütlerin, menkıbelerin, hikmetlerin sohbetleriyle büyümüştür. Onun için her mutasavvıfın sohbetinde, her tekke ve dîvân şairinin eserinde, her yazılı metnin içinde bu hikmet deryalarından damlalar bulunmaktadır.

Sivas'ın ufkundan güneş gibi doğan İhramcızâde İsmail Hakkı Toprak Efendi (k.s) Hazretleri, sohbetlerinde tasavvufi şiirler okutturan, böylece insanların irşadında şiiri araç olarak seçen mürşid-i kâmillerdendir.

Şiir ile iştigâlinin en büyük delili, manzum olarak kaleme aldığı *Yâre Yadiğâr*¹ isimli mevlid-i şeriftir. Ayrıca İhramcızâde (k.s)'nin bilinen şiirleri de vardır. Katre şiirin ilk dörtlüğü şöyledir:

*Katremizden hisse al bî-ka'r-ı deryâ olmuşuz
Cümle halka bir bakışla çeşm-i binâ olmuşuz
Gerçi zâhirde lisân-ı nâs ile güftârmız
Ma'ni yüzünden soyunup hep muarrâ olmuşuz*²

Dîvân Edebiyatımızın çok müstesnâ bir eseri ve Âşık/Halk Edebiyatımızın yüzlerce şiiri tasavvufun tesiriyle kaleme alınmış denilse sezâdır.

Somuncu Baba Hazretlerinin neslinden, Darendeli Es-Seyyid Osman Hulûsî Efendi (k.s), İhramcızâde (k.s) Hazretlerinin yetiştirdiği önemli bir şahsiyettir. Elbette ki *Dîvân*'ının da oluşmasında İsmail Hakkı Efendi'nin büyük tesiri vardır.

Hulûsî Efendi Hazretleri, 1920'li yıllarda İhramcızâde Hazretlerine intisap eder. İlim sohbetlerine (meclislerine) katılır; sıkça Sivas'a mürşidi İhramcızâde İsmail Hakkı Toprak (k.s)'i ziyarete gider; küçük yaştan itibaren yazmış olduğu şiirlerini ona takdim eder. İhramcızâde İsmail Hakkı Toprak Efendi (k.s) de sohbetlerde bunları defalarca okuturlar, ilâhîlerini muhafaza etmesini ve bir *Divân* yazmasını kendisine tavsiye ederler. Bunun üzerine Osman Hulûsî Efendi'nin Dîvân Edebiyatı tarzındaki yazdığı şiirlerinden oluşan, elimizdeki "*Divân-ı Hulûsî-i Dârendevî*" ortaya çıkmıştır.

Dîvan-ı Hulûsî-i Dârendevî'den birkaç beyit örnek verelim:

*Cân mürgününün ezkârı dîdâr-ı Karîbu'llâh
Her demdeki efkârı dîdâr-ı Karîbu'llâh*

*Almuş ezelî varın kulmuş ana ikrârın
Görmüş gül-i ruhsârın dîdâr-ı Karîbu'llâh*

*Akvâl-i şerîat hep ef'âl-i tarîkat hep
Ahvâl-i hakîkat hep esrâr-ı Karîbu'llâh*

*Ol ârif-i dânyâyî bul menzil-i a'lâyî
Tutmuş iki dünyâyı hoş şân-ı Karîbu'llâh*

*Bu bende Hulûsî'nin efgende Hulûsî'nin
Dil-bende Hulûsî'nin dîdâr-ı Karîbu'llâh*³

Osman Hulûsî Efendi (k.s) de, sohbetlerinde mürşidi İhramcızâde (k.s) Hazretlerinin yolunu takip ederek, genellikle tasavvufi mahiyetli şiirler/ilâhîler okutturmuştur. Biz bunun sırrını şiir ile irşad yolunu seçtiğine bağlıyoruz.

Kangal Müftüsü bir gün İsmail Hakkı Toprak (k.s)'i ziyaret ettiğinde, "Efendim Darendede Hulûsî Efendi (k.s) ile görüştük. Ne mesele sorduk ise hepsini deliller getirerek cevapladılar, hem de kitapları öyle açtılar ki bir iki yaprak farkı ile sayfaları açarak önümüze serdiler. Bu nasıl iştir hayrette kaldım." der.

İsmail Hakkı Toprak Efendi (k.s) cevaben, "*O da bizim talebemiz, onu biz yetiştirdik.*" buyurmuşlardır.

Hulûsî Efendi, *Dîvân*'ında bulunan birçok şiirinde İhramcızâde İsmail Hakkı Efendi'yi zikretmektedir. Bir sohbet esnasında İsmail Hakkı Efendi; "*Hulûsî Efendi oğlumuz, şiirlerini Allah ve Rasûlüne yazmışlardır. Ancak yol bizden geçtiği için edeben bizim ismimizi de zikretmişlerdir.*" buyurarak tevazu göstermişlerdir.⁴

İhramcızâde (k.s)'nin devrinde yaşayan, onun sohbetlerine katılan, Sivaslı Âşık Feryâdî'nin bir dörtlüğüne kulak veriyoruz:

*Dilinden akıyor dînin düzeni
İrşâd eden peşin sıra gezeni
Allah'a kavuşur bulan rızâm
Bulurum ayrılmam sen sultanımdan⁵*

İhramcızâde Hazretleri çeşitli vesilelerle değişik illere, ilçelere gitmiş, sohbetlerde bulunmuştur. 1955 yılında Ulu Camii onarımı için Darende'den sonra K. Maraş'ın Elbistan ilçesine de uğrar. Bir sahra sohbetinde huzuruna gelip asker gibi selam veren ve tok sesiyle irticalen methiyesini okuyan Şair Kâmil Bozkurt'un şiiri de unutulmayacak derecede mühimdir.

*Ey vaktin dâhîsi yüce misâfir
Rûha gıda gülün kokar efendim
Lü'lü ü mercâna benzer kelâmın
Sohbetin sineyi yakar efendim*

...
*İrşâd ettin şimdi burada beni
Takdîr etmeyen dil çürüsün seni
Hâk-i pâ-y-ı cehle öğrettin dîni
Bî-hayâ uzaktan bakar efendim⁶*

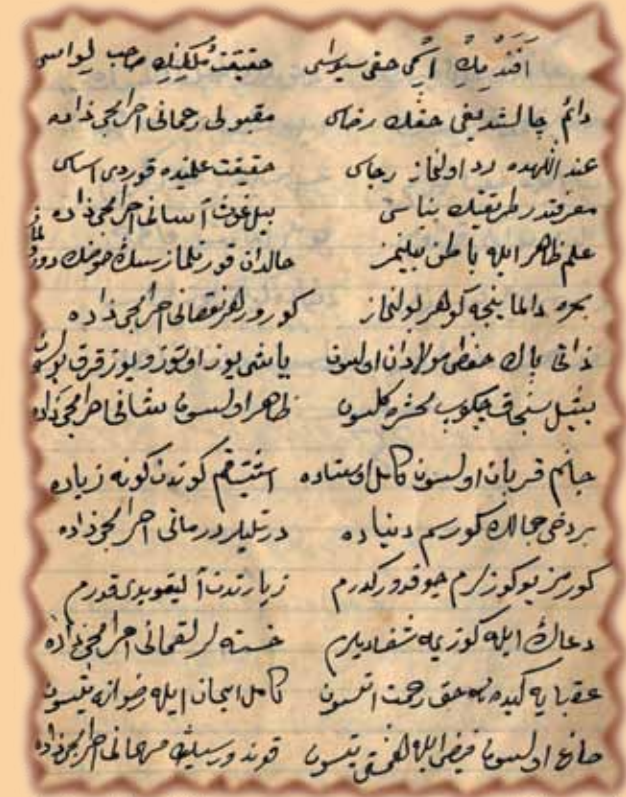
Sivashlı Âşık Seyit Yalçın da İhramcızâde (k.s.)'nin sohbetine katılan şanslı insanlardan-
dır. Gönülden bağlıdır, mâneviyâtından feyz almıştır. Seyit Yalçın'ın bir dördlüğü şöyledir:

*Kûtu'l-ârîf gavsu'l-a'zami delil
Meşâyih-i tâmsın ilminle âmil
Mağripten maşrika mürşid-i kâmil
Sen yâre yar oldun unutma beni*

İhramcızâde Hazretleri (k.s.)'nin tasavvufi kişiliğiyle paralel olarak hayır işlerindeki önderliği de şiirlerde yer bulmuştur. Sivas'ın son devirde yetiştirdiği büyük âşıklardan Sefil Selimî'nin İhramcızâde konulu iki şiirinin varlığını biliyoruz. Birincisi mısra baş harflerinden akrostişli bir şekilde "İhramcızâde İsmail Hakki Toprak" imzasını nakş eylediği şiirinin ilk iki dördlüğü şöyledir:

*İzâfe edilen bu Türkçe şiir
Sâhibü'l-hayrâtın cismini söyler
Mâlikü'l-mülkümüz zâtına dzair
Azmini zikreder ismini söyler*

*İbâdet kabâhat gizli diyen dost
"Lâ" deme "illâ" de eyle beyân dost
Hakki can gözüyle görür ayan dost
Allâh'ı zikreder resmini söyler⁷*

Bu şiirin ilk dördlüğü okuyunca hemen Vehbi Cem Aşkun'un "Hayırsever Bir Din Adamı" adlı tarihî makalesini hatırlıyoruz. Şunları söylemişti Vehbi Cem Aşkun:

"Sivas'ın yıllardan beri harap ve perişan durumundaki Ulu Camii, yeni baştan onarılmak suretiyle bayağı ölümden kurtulmuş. Bu, eski bir Selçuklu eseridir. Minaresi canlı bir anıt hâlinde yükselir ve Sivas'ın her tarafından görünecek kadar da yüksektir. Bunu ölümden kurtaran herhangi bir kurum değildir. Bu doğrudan doğruya İhramcızâde İsmail Efendi'nin hayırseverliğidir.

Bu zat, bundan başka daha pek çok hayır işlerine el atmış ve her bakımdan din yoluna hizmeti amaç edinmiş bir Sivashlıdır. Nitekim son çalışmalarının canlı bir örneği de İmam-Hatip Okulu

binasıdır. Eski Kız Ortaokulu yerinde yapılan bu bina bitmek üzeredir. Ferah ferah kalabalık bir li-seyi içine alacak kadar da büyüktür.

Ben, İsmail Efendi'yi aynen Erzincan uluların-dan Terzi Baba'ya benzetirim. Bu da onun gibi iyi-liksever hemşehrilerinin güvenini kazanmıştır. Herhangi bir hayır işleyici, bu fikrini ona söyler ve elindeki servetin herhangi bir şekilde hayır işine harcanmasını ondan ister. Hatta servetini sırf ha-yır işlerine harcanmak üzere ona verenler de var-dır. Etrafındaki insanları daima iyi yola götürücü telkinlerde bulunmuştur. İşte gerçek din adamları bunlardır. Milletine zararlı değil, daima fayda-lıdır."⁸

Ülkemizdeki yaşan âşıklarımızdan önem-li simalarından olan Âşık Şeref Taşhova'nın da İhramcızâde Hazretleri hakkında "Dal Vermiş" baş-lıklı şiiri Hazreti gayet güzel tarif ediyor:

Dal Vermiş

*Sivas'ta bir Garîbullah yaşamış,
Ağaç gibi filizlenmiş, dal vermiş.
Ecdâdı Kâbe'ye ihram örermiş,
İman bahçesinden gonca gül vermiş.*

...

*Hulûsî Efendi göz bebeğimiz,
Sevgi ile çarpar hep yüreğimiz,
'Onun için fedâ her bir şeyimiz',
Diyerek inançla istikbâl vermiş..*⁹

Okuduğumuz son dördüğü bize, çocukluk yıllar-dan itibaren Hulûsî Efendi ile olan yakınlığını ha-tırlatıyor:

"Osman Hulûsî Efendi, daha çocuk denecek yaşta, mürşidine intisab ettikten belli bir zaman sonra hastalanır. Bunu duyan İsmail Hakkı Efen-di (k.s), Hulûsî Efendi'nin babası Hatip Efendi'ye; 'Müsaade ederseniz oğlunuz Hulûsî'yi Sivas'a gö-türüp, tedavi ettireyim' diyerek, müsaade almış ve Sivas'a götürmüştür. Hastahçı ile bizzat kendile-ri ilgilenmiş; hatta 'Oğlum Hulûsî, sen hiç üzülme, gömleğimi satar, seni yine tedavi ettiririm' diye ona mânevî destekte bulunmuştur. Böylece Osman

Hulûsî Efendi'nin kısa zamanda iyileşmesine vesile olmuşlardır."¹⁰

Kadirli'li Âşık Feymânî'nin, Elbistanlı Hani-fi Kara'nın, Sivaslı Âşık Kadîmî'nin birer şiirleri ol-duğunu da tespit etmiş bulunuyoruz. Gürünlü Âşık Gülhânî'nin şu dördüğü sanki bugün için söylen-miş:

*Can cânanı bulmak için
Ona mutî olmak için
Bir araya gelmek için
Yerimiz İhramcızâde*¹¹

Kadirli'de yaşayan Ozan Dertli Polat'ın şiiri geç-mişle günümüzü bağlayan bir köprü olan büyükle-rimize işaret ediyor:

Ben İhramcızâde'yi, Yünus'a yoldaş bildim,

*Önünde diz çöktüm de, gözlerimden yaş sildim.*¹²

Ve sözü, 2 Ağustos 2000 tarihinde kaleme alın-mış İhramcızâde Hazretlerine adanan şiirimizin bir dördüğüyle bağlayalım:

*İki Ağustos da ukbâya göçdün
Visâl şerbetini o yardan içdin
Bilcümle âleme feyizler saçdın
Tükenmeyen nurdun İhramcızâde*

Dipnot

Not: 4 Ekim 2009 tarihinde Sivas Belediyesi tarafından düzenlenen "İsmail Hakkı Toprak Sempozyumu"nda sunulan tebliğ metnin özeti.

- 1 İsmail Hakkı Toprak İhramcızâde Sivas, Yüre Yadigâr, Dizerkonca Matbaası, İstanbul, 1969.
- 2 Lütfi Alıcı, İhramcızâde İsmail Toprak Efendi, s. 43, Es-Seyyid Osman Hulusi Efendi Vakfı Yayınları, Ankara, 2001.
- 3 Ateş, Osman Hulûsî, Dîvân-ı Hulûsî-i Daredevî (Haz: Prof. Dr. Mehmet Akkuş-Prof. Dr. Ali Yılmaz), s. 273-274, Nasihat Yay., Ankara, 2006.
- 4 Duran Bak ile yapılan röportajdan alınmıştır.
- 5 Alıcı, s.154-155.
- 6 Alıcı, a.g.e, s. 152.
- 7 Akrostişli olan bu şiir; Hürdoğan Gazetesi tarafından 2002 yılında düzenlenen İhramcızâde İsmail Hakkı Efendi (K.S) konulu yarışmada birincilik ödülüne layık görülmüştür. Bkz: Somuncu Baba Dergisi, Yıl:10, Sayı:45, s.26.
- 8 Alıcı, a.g.e, s.148.
- 9 Şeref Taşhova'dan derlenmiştir.
- 10 Palakoğlu İsmail, Gönüller Sultanı, s. 102,
- 11 Somuncu Baba Dergisi, Yıl:10, Sayı:45, s. 39.
- 12 Somuncu Baba Dergisi, Yıl:10, Sayı:45, s.49.